

## МОВНА ГРА

### «МОВА – НАШ СКАРБ, БЕРЕЖИ ЙОГО!»

**Цілі:** розширити й поглибити знання учнів про мову; показати багатство, мелодійність, красу української мови; розвивати виразне мовлення, уяву, мислення, образну пам'ять; збагачувати словниковий запас; виховувати любов до рідної мови, рідної землі, художнього слова, пісні тощо.

**Обладнання:** книжкова виставка, вислови про мову, українська світлиця.

### ХІД ЗАХОДУ

#### *1-й ведучий*

Наша земля і держава, у якій ми живемо, зветься Україна. Назву краю дали наші пращури ще в сиву давнину. А тому й ми, як народ, називаємося українцями. Ми – українці. Мова наша – українська.

Прекрасні всі на світі мови.  
Акорди в кожній свої,  
Бо в мускулистім кожному слові  
Живе народ – творець її.  
Тому і всі люблю я мови!  
Але мені найближча та,  
Якою вперше я промовив,  
«Кобзар» якою прочитав.

*2-й ведучий.* Сьогоднішній день — 21 лютого — оголошено міжнародним днем рідної мови. Для нас, українців, рідною мовою є українська. Саме такою її визнали для себе 34,6 млн українців із 46 млн усього населення. Сьогодні ми поговоримо про нашу мову, яка здолала багато випробувань і зараз лунає в устах нашого народу.

...Не забувайте рідну мову,  
Усім єством любіть її:  
Просту, барвисту, пречудову,  
Якій позаздрять солов'ї.  
Ніжна, мила, світанкова  
Ясна, чиста, колискова,  
Мелодійна, дзвін котюча,

Дивна, радісна, співуча,  
Лагідна, жива, казкова,  
Красна, чарівна, шовкова,  
Найдорожча, добра, власна,  
Мудра, сонячна, прекрасна,  
Солов'їна, барвінкова  
Українська мова!

*І-й ведучий.*

Вона бринить ніжно, дзвінко й мелодійно. Тому не дивно, що нашу мову називають солов'їною. Так-так, навіть солов'ї прислухаються до українських народних пісень.

А де ж узялося диво дивне — пісня?

*Легенда про пісню*

*Якось Господь Бог вирішив наділити людей світу талантами. Французи вибрали елегантність і красу, угорці — любов до господарювання, німці — дисципліну й порядок. росіяни — владність, поляки — здатність до торгівлі, італійці одержали хист до музики... Обдарувавши всіх, підвівся Господь Бог зі святого трону й раптом побачив у куточку дівчину. Вона була боса, одягнута у вишиванку, руса коса переплетена синьою стрічкою, на голові мала вінок із червоної калини.*

*— Хто ти? Чого плачеш? — запитав Господь.*

*— Я — Україна. А плачу, бо стогне моя земля від пролитої крові й пожеж. Брати мої на чужині, на чужій роботі, вороги знущаються з удів і сиріт, у своїй хатині немає правди й волі.*

*— Чого ж ти не підійшла до мене раніше? Я всі таланти роздав. Як же допомогти тобі?*

*Дівчина хотіла вже йти, та Господь Бог, піднявши правицю, зупинив її.*

*— Є в мене неоціненний дар, який уславить тебе на весь світ. Це — пісня.*

*Узяла дівчина-Україна дарунок і міцно притиснула його до серця. Поклонилася низенько Всевишньому і з ясним обличчям і вірою понесла пісню в народ.*

*Звучить українська пісня «Роде наш красний...».*

## **КОНКУРС «УКРАЇНСЬКА ПІСНЯ»**

*Заспівати українську пісню.*

*2-й ведучий.* Не тільки піснями багата наша мова, але й легендами, баладами, казками, байками. Чи знаєте ви прислів'я, приказки? Їх складав народ протягом багатьох століть. Це ніби правила життя: одне люди схвалюють, інше засуджують.

## **КОНКУРС «ПРИКАЗКА»**

Закінчити приказку.

- |                                 |                                |
|---------------------------------|--------------------------------|
| 1. В гостях добре...            | (а вдома краще).               |
| 2. Від доброго слова ...        | (лід розмерзає).               |
| 3. Говорити не подумавши...     | (що стріляти не прицілюючись). |
| 4. Твоя краса...                | (в твоїй доброті)              |
| 5. За рідний край...            | (життя віддай).                |
| 6. Зла людина –                 | (зліша за вовка)               |
| 7. Скажи мені, хто твій друг... | (і я скажу, хто ти).           |
| 8. Згода буде...                | (а незгода руйнує).            |
| 9. Одна голова — добре...       | (а дві — краще).               |
| 10. Доброго держись, а ...      | (лихого стережись)             |

## **МОВНІ ІГРИ:**

### **➤ Розминка**

1. Слово, що називає дітей, які щодня ходять до школи? (школяр)
2. Слово, що називає керівника школи? (директор)
3. Слово, що називає нашу мову? (українська)
4. Скільки букв в українському алфавіті? (33)
5. Скільки голосних звуків в українському алфавіті? (6)
6. Скільки букв, які позначають голосні звуки? (10)
7. Назвіть букву, яка не позначає звука? (ь)

8. Назвіть приголосний звук, який завжди м'який? (й)
9. Які буквосполучення позначають один звук? (дж, дз)
10. Речення, в якому про щось розповідається, називається...  
(розповідним)
11. Речення, в якому про щось запитується, називається... (питальним)
12. Речення, в якому є спонукання до дії, називається... (спонукальним)
13. В кінці розповідного речення ставиться... (крапка, !)
14. В кінці питального речення ставиться... (?)
15. В кінці спонукального речення ставиться ... (, !)

### ➤ «Кмітливий писар»

Завдання: дописати літери, щоб утворилось нове слово.

(м)линок, к(р)ишка, зал(п), о(б)вал, п(р)ачка, (ці)лок, буря(к), (с)міх, буква(р), ва(х)та, їжа(к), ро(я)ль, кобза(р), рі(п)ка.

### ➤ «Анаграма»

Завдання: скласти слово із запропонованих літер.

Яшвин (вишня), апнисель (апельсин), тасупак (капуста), шурга (груша), луфобт (футбол), кейхо (хокей), сінет (теніс), янілі (лінія), ротабо (робота), нямінпро (проміння).

### ➤ «Розшифруй»

Завдання: розгадай ребус та запиши слова буквами.

г1а (година), пі2л (підвал), по3вожити (потривожити), за3мка (затримка), перб (першість), мі100 (місто), 100рона (сторона), пі100лет (пістолет), 100янка (стоянка), 7'я (сім'я), р1а (родина), При5 (Прип'ять), ак3са (актриса), смор1а (смородина), а3бут (атрибут).

### ➤ «4 із 5»

Завдання: скласти 4 слова із 5 букв.

А, К, Ч, Р, У (Качур, круча, ручка, курча.)

### ➤ «Зарядка для язика — скороговки»

1. У Кіндрата куртка короткувата.
2. Ніс Гриць пиріг через поріг. Став на горіх — упав на поріг.
3. Ти, малий, скажи малому, хай малий малому скаже, хай малий теля прив'яже.
4. У Марини три коти — повна хата муркоти.

➤ **«Зарядка для розуму»**

Завдання: відгадай загадки.

1. У нашої бабусі  
Сидить звір у кожусі.  
Біля пічки гріється,  
Без водички миється. ( котик)
2. На городі в нас росте  
Сонце ясне, золоте,  
Жовте око, жовті вії,  
Та чомусь воно не гріє. (соняшник)
3. Летів птах через дах,  
Сів на воротях  
У червоних чоботях. (лелека)
4. Із неба диво золоте  
І світить нам, і гріє  
Ніщо без нього не росте,  
І всяк йому радіє. ( сонце)
5. По дорозі цуцик біг,  
Скільки цуцик має ніг?  
Почали усі лічити-  
Десять вийшло у Микити.  
Так чи не так? (не так)
6. Маленький хлопчик  
Виліз на стовпчик,  
Одежі не носить,  
Личенько рябе,  
Що воно таке? ( наперсток)

**Ускладнемо загадки:**

1. У двох матерів по п'ятеро синів. (*Руки й пальці.*)
2. Увесь світ вдягає, а сама гола. (*Голка.*)
3. Доки батько народився, син по світу находився. (*Дим і вогонь.*)
4. Мене просять і чекають, а прийду — утікають. (*Дош.*)

5. Як живе — то чорне, погане, а як умре — то червоне, рум'яне. (*Рак.*)
6. Вдень із ногами, а вночі — без ніг. (*Чоботи.*)
7. В одній діжі два тіста й не змішуються. (*Яйце.*)
8. Якої пряжі немає в продажі? (*Павутиння.*)

➤ Продовжи ряд слів за певною ознакою:

1. Батько, мати, син,....
2. Дуб, верба, калина,....
3. Понеділок, вівторок,.....

#### ➤ Конкурс «Алфавіт»

Умови: беруть участь 4-5 осіб, яким слід вишикуватись у колону за алфавітом за першими літерами власного прізвища.

### ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ КОНКУРСІВ

#### Цікавинки про мови світу

*2-й ведучий.* Ще давні греки переконували: скільки мов ти знаєш, стільки разів ти людина. Датський мовознавець Раск знав 230 мов, німець Шютц — 270. Український учений Агатангел Кримський міг спілкуватися 56 мовами, Іван Франко — 16.

*1-й ведучий.* Спекотну країну Папуа — Нову Гвінею вважають справжнім раєм для мовознавства: там існує 860 різних мов — що село, то й мова.

*2-й ведучий.* Населення США, приблизно 300 млн, говорить більш як трьомастами мовами. Майже для кожного десятого американця англійська мова не є рідною. У Росії населення користується понад ста п'ятдесятьма мовами.

*1-й ведучий.* У кожного племені Австралії існує своя мова, а у племені дієрі їх дві: одна загальноживана, а друга призначена тільки для розмов теці й зятя.

*2-й ведучий.* Найпоширеніша мова світу — китайська, потім — англійська, на третьому місці — хінді.

## **Нам прийшла телеграма від королеви Англії:**

«Доброго дня! Сьогодні Ваше свято. Шановні добродії, шанувальники рідного слова! Я люблю чарівну мелодію української мови. Багато різних мов є на Землі — більше 6 тисяч. Але для кожного народу рідною є та, якою спілкувалися далекі предки, якою спілкуватимуться майбутні далекі нащадки. Отож прибережіть цей скарб для дітей і онуків. Не вважайте свою рідну мову другосортною, вона — як мати, яку не вибирають. Не шкодуйте часу й зусиль для вивчення мови. Дякую за увагу.»

*1-й ведучий.* Зараз ви переконаєтеся практично в тому, що наша мова найкраща: прозвучать вірші українською мовою і про українську мову.

## **КОНКУРС ЧИТЦІВ**

*1-й учасник.*

Ой, яка чудова українська мова!  
Де береться все це, звідкіля і як?  
Є в ній ліс — лісок — лісочок,  
Пуща, гай, діброва,  
Бір, перелісок, чорноліс.  
Є ще і байрак.

*2-й учасник.*

І така ж розкішна і гнучка, як мрія.  
Можна звідкіля і звідки, можна і звідкіль.  
Є у ній хурделиця, віхола, завія,  
Завірюха, хуртовина, хуга, заметіль.

## **Інші учасники читають вірші про мову**

*Останній учасник*

Ніхто не має права забувати  
Своєї мови рідної нїде,  
Як ті пісні, які співала мати,  
І як своє дитинство золоте.

*1-й ведучий.* Стаття 10 Конституції України закріплює за українською мовою статус державної. Здавалося б, створено всі умови для її розвитку та утвердження. Але річ у тім, що розвивати й утверджувати рідну мову покликані ми з вами. Мова — запорука існування народу, Гине мова — зникає народ. Володіння рідною мовою — не заслуга, а обов'язок патріота. Отож, не шкодуйте часу й зусиль для вивчення мови, частіше заглядайте в підручники, словники й бібліотеку.

Прослухайте гімн українській мові. (пісня)

*2-й ведучий.* Отже, до праці! А ми вам дякуємо за участь і увагу.

Презентацію створено за допомогою комп'ютерної програми ВГ «Основа»  
«Електронний конструктор уроку»

ТОВ «Видавнича група "Основа"», 2016

Джерела:

1. Науково-методичний журнал «Шкільний бібліотекар». – № 1(61) . – 2016.